ΚΕΦΑΛΑΙΟ 19
Τα οικονομικά και άλλα εργαλεία της περιβαλλοντικής διακυβέρνησης

Το κεφάλαιο αυτό λειτουργεί συνθετικά σαν ένα βασικό κεφάλαιο, όπου υπάρχει μια συνοπτική ανακεφαλαίωση.

Από το 1920 έως σήμερα τα οικονομικά εργαλεία για το περιβάλλον διευρύνουν το φάσμα τους και βαθαίνουν τη δυναμική τους στην οικονομία. Τα οικονομικά εργαλεία ωριμάζουν τις συνθήκες της βιώσιμης ανάπτυξης και αναδεικνύουν πολύπλευρα την αξία της φύσης και του περιβάλλοντος.

Η πολιτική διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στη θέσπιση οικονομικών εργαλείων που συνεπικουρούν την αγορά και το καθεστώς της. Όμως η ίδια η αγορά με τους μηχανισμούς της όλο και πιο πολύ τείνει να αποτελέσει εργαλείο στήριξης της πράσινης επιχειρηματικότητας και τελικά της περιβαλλοντικής διακυβέρνησης που ενισχύεται από χρηματοδοτικά και άλλα προγράμματα.

Τα περιβαλλοντικά οικονομικά **τέλη** και οι περιβαλλοντικοί **φόροι** αποτελούν την πρώτη κλίμακα οικονομικών πόρων.

Εδώ είναι σημαντικό να δούμε το ποιος εισπράττει αυτά τα τέλη και ποιος ελέγχει αυτή τη διαδικασία, ώστε αυτά τα τέλη να λειτουργούν πραγματικά σαν πόροι για την προστασία της φύσης και την τοπική βιώσιμη ανάπτυξη.

Επίσης πρέπει να εξεταστεί η λειτουργία των διαχειριστικών φορέων σε σχέση με τις δράσεις και τις οικονομικές δραστηριότητες που γίνονται στην περιοχή της

αρμοδιότητάς τους και έξω από αυτήν. Έτσι θα έχουμε μια λειτουργική εφαρμογή σε σχέση με τις προστατευόμενες περιοχές για τη δημιουργία πόρων για τη φύση, καθότι οι οικονομικές δραστηριότητες είναι έξω από τις προστατευόμενες περιοχές και κυρίως έξω από τον πυρήνα τους. Πάντως οι Διαχειριστικοί Φορείς πρέπει να έχουν και οι ίδιοι σε τοπική κλίμακα ανάλογους πόρους.

Η εφαρμογή της αρχής **«ο ρυπαίνων πληρώνει»** και η απαγόρευση της **αδειοδότησης** για οικοδομικές και οικονομικές δράσεις ή ένας περιβαλλοντικός φόρος μπορούν να αποτελέσουν πέρα από εργαλεία συμμόρφωσης, μαζί με το νομικό πλαίσιο και την εφαρμογή του, και εργαλεία υποστήριξης της βιώσιμης ανάπτυξης. Το νομικό πλαίσιο διαμορφώνει τις συνθήκες ανταγωνιστικότητας και μπορεί να αποκαταστήσει την ανταγωνιστικότητα των συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης που εφαρμόζονται στον ιδιωτικοοικονομικό τομέα και που συνδέονται και με την οικολογική ανταποδοτικότητα. Ένα άλλο εργαλείο είναι οι επιχορηγήσεις και τα κίνητρα για την περιβαλλοντική ανασυγκρότηση και πιστοποίηση των επιχειρηματικών δράσεων.

Ο κανονισμός 761/2001 για την περιβαλλοντική διαχείριση που τροποποίησε τον 1736/93 διεύρυνε το πεδίο εφαρμογής στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Αποτελεί ένα εργαλείο έμμεσης στήριξης που, σε συνδυασμό με τη σειρά ISO 14000, διαμορφώνει τόσο ένα πεδίο ευρωπαϊκής σήμανσης όσο και ένα πεδίο περιβαλλοντικής διαχείρισης ιδιωτικοοικονομικό και με αυστηρές προδιαγραφές. Αυτό το πεδίο όμως είναι εθελοντικό και συνδέεται με έναν εσωτερικό εξορθολογισμό και εκσυγχρονισμό και με μεγαλύτερες αποδόσεις αλλά και με μια πριμοδότηση της πρόσβασης της επιχειρηματικής δραστηριότητας και των προϊόντων και των υπηρεσιών της στην αγορά.

Προτάσεις για ανεύρεση πόρων

Η περιβαλλοντική διαχείριση αποτελεί ένα ισχυρό προφίλ για την αγορά το οποίο μπορεί παράλληλα να συνδυαστεί με πόρους μέσα από το 3^{ο} Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης. Θα μπορούσαν να προωθηθούν στους ακόλουθους τομείς τα παρακάτω μέτρα:

Ι.- *Οικονομικά μέτρα*

1)Πρέπει να διευκολυνθεί ουσιαστικά και όχι μόνο τυπικά **η πρόσβαση** στο 3^{ο} Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης των επιχειρήσεων που δεσμεύονται για την ***εγκατάσταση συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης***.

2)Ταυτόχρονα όμως μπορούν να υπάρξουν και μέτρα που συνδέονται με την **απασχόληση** σ' αυτές τις επιχειρήσεις,

3)Επίσης ένα προνομιακό καθεστώς γύρω από τη **φορολόγηση** και φοροαπαλλαγές

4)Κρατικές **επιχορηγήσεις** στο βαθμό που αυτές δεν παραβιάζουν την ανταγωνιστικότητα και δεν δημιουργούν παρενέργειες στην χρηματοδότηση από ευρωπαϊκούς πόρους.

5)Πρέπει να σημειώσουμε ακόμα ότι ενδείκνυται να υπάρξει μια **προνομιακή πρόσβαση στην αγορά** μέσα από θεσμικό, νομικό καθεστώς σε ό,τι αφορά ***συμβάσεις προμηθειών και παροχής υπηρεσιών.*** Σ' αυτές ακριβώς υπάρχει αυτή η περιβαλλοντική προσαρμογή είτε με περιβαλλοντική διαχείριση είτε με τη χρήση περιβαλλοντικού σήματος, οικολογικού σήματος, όπως αυτό θεσπίστηκε με τον κανονισμό 880/92 και όπως αναθεωρήθηκε στη συνέχεια.

6) πέραν των προηγούμενων πρέπει να σημειώσουμε την χρησιμότητα του Ταμείου Εγγυοδοσίας μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων (ΤΕΜΠΜΕ) και την δυνατότητα δημιουργίας περιφερειακών κεφαλαίων επιχειρηματικών συμμετοχών – ενίσχυσης τοπικής επιχειρηματικότητας παράλληλα με τα πράσινα συστήματα ανταποδοτικής εγγυοδοσίας και την εγγυοδοτική στήριξη και της κοινωνικής οικονομίας.

II.- *Πιστοποίηση*

7)Εκτός από την οικολογική σήμανση σε σχέση με τις διαδικασίες παραγωγής θα μπορούσε να υπάρξει και μια **εναλλακτική σήμανση μικρότερης δυναμικής** που να συνδέεται με τον τόπο παραγωγής στις περιοχές του δικτύου natura. Αυτή θα μπορούσε να λειτουργήσει υπό ορισμένους όρους στο πλαίσιο μιας εθνικής πολιτικής για την αγορά και να αποτελέσει ένα παράγοντα πρόσθετων πόρων για τους διαχειριστικούς φορείς και για την προστασία του περιβάλλοντος στις περιοχές αυτές.

8)Όπως η προστατευόμενη γεωγραφική ένδειξη στα αγροτικά προϊόντα, έτσι και οι περιοχές natura, άσχετα από το καθεστώς της διαδικασίας της παραγωγής, αποτελούν ένα εφαλτήριο ποιότητας. Γι' αυτό η **βεβαίωση της γεωγραφικής ένδειξης natura** θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί με όρους που να μην οδηγούν σε αθέμιτο ανταγωνισμό ή μια ψευδή εικόνα για τη διαδικασία της παραγωγής του προϊόντος, ώστε να μην καταρρεύσει τελικά η αξιοπιστία του συστήματος.

Η προώθηση της πιστοποίησης και της ποιότητας, η σύνδεση της ποιότητας με το περιβάλλον και με τις δυναμικές της αγοράς που συνυπολογίζουν την πρόληψη και την πρόβλεψη και ***ελαχιστοποιούν το ρίσκο του κατανα-***

λωτή αποτελούν τη βασική συνταγή αφενός μεν βελτίωσης, ανταγωνιστικότητας και αφετέρου περιβαλλοντικής συμμόρφωσης.

III.-*Εργαλεία*

9)Πρέπει να υπάρχει **μια ευρύτατη γκάμα εργαλείων** που να καλύπτει όλες τις βαθμίδες προσαρμογής. Παράλληλα πρέπει να διαμορφώνει και ένα πόρο για τους διαχειριστικούς φορείς μέσα από τη διαδικασία της απονομής, της οικολογικής σήμανσης ή της απλής πιστοποίησης του τόπου παραγωγής ενός προϊόντος. Είναι σημαντικό όμως να συνυπολογίζεται σε κάθε περίπτωση στη χρήση αυτών των εργαλείων ***το κόστος εφαρμογής μιας συμμόρφωσης και το όφελος από την εφαρμογή αυτή***. Και αυτό επειδή τόσο η πιστοποίηση όσο και η προσαρμογή συνεπάγεται ένα επιπλέον κόστος.

IV.-*Περιβαλλοντική προσαρμογή*

10)Σε κάθε περίπτωση η **περιβαλλοντική συμμόρφωση πρέπει να υποστηριχθεί από καινοτομία και έρευνα, χρήση νέων τεχνολογιών και τεχνολογιών μικρής υπολειμματικότητας** και τέλος ανάπτυξη **νέων χρηματοπιστωτικών θεσμών** και αποτελεσματική αναζήτηση και αξιοποίηση πόρων.

Η στόχευση σε μια αγορά με υψηλές προδιαγραφές και συνεπώς με υψηλότερες τιμές στις παρεχόμενες υπηρεσίες και τα προϊόντα αποτελεί ένα πρόσθετο κίνητρο για την υιοθέτηση του οδικού χάρτη της περιβαλλοντικής πιστοποίησης και της ποιότητας. Η **αγοραστική δύναμη** κατευθύνεται όλο και πιο πολύ σε **προϊόντα του αναγνωρίσιμου δρομολογίου παραγωγής τόσο γεωγραφι-**

κά όσο και από πλευράς διαδικασίας παραγωγής. Αυτά είναι προϊόντα που έχουν περιβαλλοντική και γεωγραφική επωνυμία και για την διαδικασία παραγωγής τους ο παραγωγός λογοδοτεί στον καταναλωτή και επικοινωνεί μαζί του.

Μέσα από όλο αυτό το πλαίσιο της πιστοποίησης, της ποιότητας και της ανιχνευσιμότητας η παραγωγική διαδικασία γίνεται διαφανής και ορατή από τον καταναλωτή, με αποτέλεσμα να γίνεται και η καταναλωτική διαδικασία πιο συνειδητή. Έτσι μετά από αυτό γίνεται δυνατόν να μπει ο καταναλωτής πλέον σε ***ένα δεύτερο κύκλο περιβαλλοντικής προσαρμογής, που είναι ο κύκλος της ανακύκλωσης, της επαναχρησιμοποίησης και ανάκτησης*****,** ένα κύκλο δηλαδή αειφορικής κατανάλωσης. Σε αυτόν τον κύκλο συμμετέχει επίσης και ο παραγωγός.

Μέσα από αυτό το δεύτερο κύκλο περιβαλλοντικής προσαρμογής και ολοκλήρωσης δημιουργούνται και νέοι κλάδοι επιχειρηματικής δραστηριότητας, που διευρύνουν τον διάλογο και τη σχέση ευθύνης στο κύκλωμα παραγωγής και κατανάλωσης.

11)Η περιβαλλοντική προσαρμογή μπορεί να αφορά το σύνολο των αγαθών και έχει ιδιαίτερη σημασία να δημιουργηθούν στις περιοχές natura **μοντέλα - κύτταρα προτυποποίησης της περιβαλλοντικής προσαρμογής για την καθημερινή ζωή** του κατοίκου που είναι και ο χρήστης των προϊόντων και των υπηρεσιών. Οι περιοχές natura είναι οι πλέον κατάλληλες για να λειτουργήσουν σε αυτές ικανοποιητικά τέτοια μοντέλα, επειδή έχουν και την απαιτούμενη φυσική υποδομή αλλά και την νομοθετική στήριξη. Έτσι η περιβαλλοντική προσαρμογή θα μπορεί να είναι τελικά ένα πρότυπο που θα ανανεώνεται και θα διευρύνεται με προστιθέμενη αξία για την προ-

στασία της φύσης και του περιβάλλοντος και για την περιβαλλοντική ποιότητα.

Για παράδειγμα, το μοντέλο της αειφορικής-βιοκλιματικής οικίας στις περιοχές natura θα αποτελέσει και έναν παράγοντα προτύπου τόσο μέσα στις περιοχές natura όσο και ευρύτερα. Θα λειτουργήσει επίσης και σαν ένας παράγοντας εξορθολογισμού της παραγωγής και της κατανάλωσης και στον τομέα της ενέργειας αλλά και σε κάθε περιβαλλοντικό συντελεστή. Το παραπάνω δεν αφορά τις ισχυρά προστατευόμενες υποπεριοχές, όπου απαγορεύεται η δόμηση, αλλά το ευρύτερο γεωγραφικό πεδίο γύρω τους. Σε περιπτώσεις που υπάρχουν ήδη πηγές όχλησης για το περιβάλλον, η απόσυρση αυτών των αρνητικών δράσεων ή η αντικατάστασή τους πρέπει να στηριχτεί με συγκεκριμένα κίνητρα, για να έχουμε περιβαλλοντική ολοκλήρωση.

V.-*Πληροφόρηση και Παρακολούθηση*

12)΄Ομως για να υπάρξει περιβαλλοντική ολοκλήρωση σε μια περιοχή του δικτύου natura πρέπει να υπάρξει προηγουμένως μια **ολοκληρωμένη καταγραφή και παρακολούθηση** των συνθηκών της περιοχής αυτής.

13)Ένας άλλος ιδιαίτερος τομέας πράσινης επιχειρηματικότητας διαμορφώνεται μέσα από θεσμικό πλαίσιο που συνδέεται με ***δομές παρακολούθησης των δράσεων του ιδιωτικού τομέα.*** Αυτό γίνεται σύμφωνα με την κοινοτική απόφαση 2000/479, μέσα από την οποία προκύπτει η υποχρέωση υποβολής στοιχείων για το ευρωπαϊκό μητρώο εκπομπών και η ανάγκη απογραφής και επίδοσης, για παράδειγμα των βιομηχανιών, σαν συνέπεια και της εφαρμογής της οδηγίας 9661. Μέσα από αυτή την αναγκαστικότητα προβάλλει και ένα μοντέλο κοινοπρα-

κτικής αντιμετώπισης και συνεργασίας με συλλογικό όργανα του ιδιωτικού τομέα εν προκειμένω του ΣΕΒ.

Το πρόβλημα είναι ότι χρειάζεται πολύ περισσότερη δικτύωση πέρα από την κοινοπρακτική εμπλοκή, ώστε να υπάρξει συνεπής προσαρμογή στις οδηγίες, στο πλήθος των οδηγιών της ευρωπαϊκής κοινότητας και στις κοινοτικές αποφάσεις, όπως αυτή για τον έλεγχο της ρύπανσης της 9661 που προαναφέραμε, της 9711 κτλ.

Πιστεύουμε λοιπόν πως στις περιοχές natura χρειάζεται ένα **δίκτυο ολοκληρωμένης πληροφόρησης** για το περιβάλλον, χρειάζεται δηλαδή μια πρωταρχική βάση δικτύωσης για το περιβάλλον, επειδή εκεί πρέπει να εστιαστεί η πιο ολοκληρωμένη περιβαλλοντική προσαρμογή και ***εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου με πιλοτικούς στόχους***. Μια σοβαρή κρίση προσαρμογής στις περιοχές natura θα προκύψει για τις ήδη εγκατεστημένες δραστηριότητες και για τη διαδικασία νομιμοποίησής τους (αν είναι δυνατή).

VI.-*Απασχόληση*

14)Παράλληλα χρειάζονται ειδικά προγράμματα για την ενίσχυση της **απασχόλησης** στις περιοχές natura.

Μπορούμε να πούμε ότι χρειάζεται μια ολοκληρωμένη πολιτική για τις περιοχές του δικτύου natura που να ενσωματώνει τις περιβαλλοντικές πολιτικές. Οι επιχειρηματικές προτάσεις πρέπει να είναι επιλέξιμες, δηλαδή να μπορούν να επιλεγούν βάσει περιβαλλοντικών κριτηρίων ως κατάλληλες. Τότε μπορούν να ενταχθούν οι επιχειρήσεις στο 3^{ο} Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης αλλά και σε δικτυώσεις. Αυτό αποτελεί ένα πρόσθετο κίνητρο και εργαλείο για την ανάπτυξη της πράσινης επιχειρηματικότητας. Αυτό πρέπει να αναδειχθεί και επικοινωνιακά μέσα σε

όλο το τοπίο των περιβαλλοντικών πολιτικών και όχι μόνο σε έναν τομέα, αλλά διατομεακά. Έτσι θα γίνει κατανοητός ο στρατηγικός σχεδιασμός και η στρατηγική ισχύς της περιβαλλοντικής προσαρμογής της οικονομικής δραστηριότητας.

Στην ***ενίσχυση της γυναικείας επιχειρηματικότητας, στα επιχειρηματικά σχέδια μικρομεσαίων επιχειρήσεων*** και σε άλλους τομείς λαμβάνονται υπόψη τα περιβαλλοντικά κριτήρια και γίνεται σαφές ότι το περιβάλλον αποτελεί όρο και αφετηρία για τις νέες επενδύσεις και για την αναζήτηση καλύτερων οικονομικών αποδόσεων και πόρων στήριξης στις οικονομικές δραστηριότητες.

VII.-*Μελέτες*

15)Οι ειδικότητες που μπορούν να εμπλακούν στον τομέα των προστατευόμενων περιοχών όχι μόνον έχουν τη δυνατότητα να σχεδιάζουν την πράσινη επιχειρηματικότητα, αλλά και αποτελούν μια ειδική κατηγορία πράσινης επιχειρηματικότητας με αυξημένη ένταση στις περιοχές natura. Εδώ πρέπει να προσεγγίσουμε το ζήτημα των μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων με όρους οικονομίας κλίμακας, με τη διευρυμένη έννοια του όρου. Και για να είναι αυτή η οικονομία δυνατή, πρέπει να **δικτυώσουμε αυτές τις μελέτες,** δηλαδή να έχουμε υπόψη όλα τα δεδομένα από διάφορες πηγές και σε διαφορετικούς χρόνους, χωρίς να χρειάζεται επανάληψη της σχετικής έρευνας και συλλογής στοιχείων. Έτσι θα έχουμε έναν εμπλουτισμό και μια προστιθέμενη αξία στις βάσεις, στη συλλογή και στην αξιοποίηση των δεδομένων, ***ώστε να συνεισφέρουν στην παρακολούθηση και την έρευνα***.

Μέχρι τώρα οι μελέτες δεν δικτυωνόντουσαν και έτσι δεν προέκυπταν προστιθέμενες αξίες.

VIII.-*Δημοσιότητα και Επικοινωνία*

16)Στην ανάπτυξη της πράσινης επιχειρηματικότητας και ιδιαίτερα στην ανάπτυξη του οικοτουρισμού παίζουν σημαντικό ρόλο τα μέσα της προβολής και της επικοινωνίας. Η στρατηγική σ' αυτό τον τομέα πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεκτική. Η έμφαση δίνεται στην ενημέρωση, στην ανάδειξη των δράσεων που γίνονται μέσα στα όρια των προστατευόμενων περιοχών και στην διαμόρφωση ενός πεδίου συνέργειας και συμπληρωματικότητας μεταξύ διαφόρων προστατευόμενων περιοχών. Ο τομέας του περιβάλλοντος τείνει να λειτουργήσει σαν ένας ανεξάρτητος χώρος για τη δημιουργία ντοκυμαντέρ και για την εμπλοκή της τέχνης, του πολιτισμού και της εκπαίδευσης στα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Η εμπλοκή αυτών των τομέων γίνεται, επειδή είναι τομείς στους οποίους εκφράζεται η ταυτότητα ενός τόπου και στους οποίους επομένως επιχειρείται η ανάδειξή της. Υπάρχει μια γενικότερη συνεργασία μεταξύ των τομέων της προστασίας του περιβάλλοντος, της πολιτιστικής κληρονομιάς, της ιστορίας και του πολιτισμού. Αυτή η συνεργασία αποτελεί ένα πεδίο μέσα από το οποίο μπορεί να αναπτυχθεί πολύ περισσότερο η ***επικοινωνιακή επιχειρηματικότητα,*** το πράσινο επικοινωνείν και να αποκτήσει αυξημένο ειδικό βάρος.

Το μέρος των δράσεων που εμπλέκεται με προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να περιέχει όρους δημοσιότητας και ενημέρωσης. Αυτό το μέρος θα πρέπει να προσεχθεί στο εξής ιδιαίτερα, ώστε, ειδικά στις προστατευόμενες περιοχές, να έχει συνδυαστικότητα και

χαρακτηριστικά πολύπλευρης προσέγγισης στην ανάδειξη της ευρύτερης περιοχής, μέσα στην οποία μια επιχειρησιακή δράση που χρηματοδοτείται από κοινοτικά προγράμματα υλοποιείται από μια επιχειρηματική μονάδα ή από ένα φορέα ή μια ομάδα φορέων.

Η συνέργεια του πράσινου επικοινωνείν με την επικοινωνία για τον πολιτισμό, την ιστορία, τα παραδοσιακά προϊόντα, επίσης η διασύνδεση αυτής της επικοινωνίας με την κοινωνία της πληροφορίας, με προγράμματα που λειτουργούν τομεακά και περιφερειακά για την περιβαλλοντική ανάδειξη, την προβολή των τόπων αλλά και ταυτόχρονα με προγράμματα που λειτουργούν διακρατικά και μπορούν να λειτουργήσουν στη διακρατική διασύνδεση της Ευρώπης των περιφερειών θα έχει ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την ολοκλήρωση της πράσινης επικοινωνίας.

Χρειάζεται επομένως να αρχίσει να διαμορφώνεται, όσο είναι δυνατόν:

(α)μια **επικοινωνιακή προσέγγιση**, για να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα της δημοσιότητας κάθε επιμέρους περίπτωσης στο συνολικό πεδίο και

(β)χρειάζεται να διαμορφωθεί παράλληλα το **πράσινο επικοινωνείν με στρατηγικούς όρους**. Συνήθως όμως αυτές οι δράσεις δημοσιότητας λειτουργούν με τρόπο τυπικό, χωρίς στρατηγική, χωρίς ένα ενιαίο πλαίσιο, παρά μόνο στη βάση των απαιτούμενων τυπικών προδιαγραφών. Αυτό θα μπορούσε να οδηγεί σε μια αποσπασματική προσέγγιση, που όμως δεν είναι καθόλου μέσα στη φιλοσοφία του πράσινου επικοινωνείν.

Η παραγωγή μηνύματος για μια υποστηριζόμενη επιχειρησιακή δράση ή ενός περιβαλλοντικού μηνύματος κοινωνικού κοινωφελούς χαρακτήρα, καθώς επίσης η παραγωγή ενός ενημερωτικού οπτικοακουστικού ή έντυπου

μέσου και η διασύνδεσή τους με την τοπική κοινωνία και κάθε ενδιαφερόμενο είναι ένα ζήτημα που χρειάζεται προσεκτικό χειρισμό. Ο χειρισμός αυτός πρέπει να έχει ένα χαρακτήρα διασύνδεσης και **συντονισμού** και να στηρίζεται σε έναν ***κώδικα ενιαίο*** τόσο για τους διαχειριστικούς φορείς όσο και για τους φορείς που θα μπορούν να υλοποιήσουν συμβάσεις διαχείρισης στις περιοχές του δικτύου natura. Πρέπει να επιδιωχθεί αυτός ο συντονισμός, για να υπάρξει αποτελεσματικότητα και ουσιαστικότητα στον τομέα της δημοσιότητας.

Όλο και πιο πολύ μέσα από την εμπλοκή του ιδιωτικού τομέα, των οργανισμών αυτοδιοίκησης, των ΜΚΟ, των επιμελητηρίων και των επιχειρήσεων έχουμε μια δυναμική δημοσιότητας για τα θέματα του περιβάλλοντος. Ο μέχρι τώρα χαμένος χρόνος στο θέμα της ουσίας και της ποιότητας αυτής της ενημέρωσης πρέπει να αναπληρωθεί, ώστε να έχουμε έναν συντονισμό παραγωγικό για το περιβάλλον. Αυτό συνδέει το πράσινο επιχειρείν τόσο με τον τομέα των μέσων μαζικής ενημέρωσης όσο και με όλους τους δημιουργικούς συντελεστές δημιουργίας προϊόντων για την ενημέρωση, τη δημοσιότητα, την ευαισθητοποίηση και τελικά τη συμμετοχή στα ζητήματα του περιβάλλοντος. Ανάμεσα σ' αυτούς τους συντελεστές είναι και οι μη κυβερνητικές οργανώσεις και οπωσδήποτε οι διαχειριστικοί φορείς .

17)Τα ΜΜΕ λειτουργούν με τους όρους της αγοράς και γι' αυτό θα πρέπει να υπάρξει **ένα πρόγραμμα κατάρτισης στα θέματα του περιβάλλοντος για τους εργαζόμενους στα ΜΜΕ**, είτε είναι έντυπα είτε ηλεκτρονικά, είτε λειτουργούν σε εθνική κλίμακα, στην περιφέρεια ή σε τοπικό επίπεδο.

18)Θα προτείναμε ένα πλαίσιο **ομαδικότητας** στην ενέργεια της δημοσιότητας και έτσι θα καλλιεργούσαμε

και μια συνεταιριστική προσέγγιση για το ζήτημα της επικοινωνίας και της δημοσιότητας για το περιβάλλον. Η καλλιέργεια της συλλογικότητας για το περιβάλλον μέσα από τη δημοσιότητα είναι ένας κόμβος που μπορεί να επιφέρει πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα και αποτελεσματικότερη καταγραφή στην κοινή γνώμη. Μέσα από αυτή τη διαδικασία στον τομέα των ΜΜΕ αλλά και των εμπλεκόμενων φορέων στα ΜΜΕ, η δημιουργία μιας ***λίστας εταίρων*** για την επικοινωνία και ενός ***μητρώου για το περιβάλλον*** θα βοηθήσει και θα οδηγήσει σε μια πιο υπεύθυνη στάση, περιορίζοντας τις σπασμωδικές και αρνητικές εκφράσεις για τα περιβαλλοντικά ζητήματα μέσα από τα μέσα ενημέρωσης και την ειδησεογραφία. Σίγουρα η άμεση ενημέρωση, «πρόσωπο με πρόσωπο», παίζει πολύ σημαντικό ρόλο ειδικά στις προστατευόμενες περιοχές και σ' αυτή την εκστρατεία για τη δικτύωση της επικοινωνίας πρέπει να αποδώσει οφέλη από την πλευρά των διαχειριστικών φορέων, των μη κυβερνητικών οργανώσεων και των εμπλεκόμενων ΟΤΑ.

19)Μπορούμε να προχωρήσουμε και σε **προγράμματα ανταλλαγής** για το περιβάλλον σε ευρωπαϊκή και ευρωμεσογειακή κλίμακα. Παράλληλα οι Διαχειριστικοί Φορείς μπορούν να διοργανώνουν ημερίδες με θέμα την ενημέρωση για το περιβάλλον σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο και να δικτυώσουν τις ενέργειές τους για το πράσινο επικοινωνείν. Ο τομέας της επικοινωνίας για το περιβάλλον έτσι ή αλλιώς θα μεγεθύνεται, ενώ ταυτόχρονα θα πρέπει να δοθεί μεγάλη έμφαση στη δημιουργική αξιοποίηση των πόρων που υπάρχουν στον τομέα της δημοσιότητας, των προγραμμάτων και της πράσινης προσαρμογής της επιχειρηματικότητας.

IX.- *Συνεργασία*

20)Στις περιοχές natura πρέπει να προσεγγίσουμε το θέμα ***της οικολογικοποίησης, της ολοκληρωμένης επιχειρηματικότητας σχετικά με τους φυσικούς πόρους*** όπως το νερό, της διαχείρισης της βιομάζας κτλ. τόσο σαν ελεύθερου φυσικού πόρου όσο και σαν συνδυασμένου με τις χρήσεις. Στην περίπτωση για παράδειγμα των υδάτων υπάρχει για τη διαχείριση του θέματος η Ευρωπαϊκή Οδηγία για το Νερό καθώς επίσης και θεσμοθετημένοι φορείς και τρόποι. Έτσι μέσα σ' αυτό το πλαίσιο μπορούμε να προχωρήσουμε σε **ενιαίους φορείς νερού**, ώστε να σχηματιστούν συνθήκες βιωσιμότητας για τους βιολογικούς καθαρισμούς, για τις αρδευτικές χρήσεις, για την ύδρευση κτλ. Ανάμεσα σ' αυτούς τους φορείς οι ΟΤΑ θα έχουν στις λεκάνες απορροής σημαντικό ρόλο στη διαχείριση του νερού. Έτσι θα μπορέσει να προκύψει ένα επιχειρηματικό πεδίο για τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης και τις νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις. Αυτό θα συνεισφέρει στο καθεστώς προστασίας της περιοχής.

Το μοντέλο που έχει λειτουργήσει στον τομέα της ανακύκλωσης είναι παρόμοιο με αυτό του Ενιαίου Συνδέσμου Δήμων και Κοινοτήτων Νομού Αττικής ή το ανάλογο των Δήμων κυρίως των βορείων προαστίων ή της Αχαΐας, για τη διαχείριση των στερεών αποβλήτων που είναι βασισμένο στη οδηγία 9462 και στο νόμο 2939/2001. Επίσης υπάρχει και το μοντέλο του συλλογικού συστήματος εναλλακτικής διαχείρισης συσκευασιών. Αυτά τα δύο μοντέλα μπορούν να δώσουν το παράδειγμα μιας οργάνωσης επιχειρηματικότητας των ΟΤΑ αλλά και επιχειρηματικότητας μικτής μεταξύ ΟΤΑ, δημόσιου και ιδιωτικού τομέα. Έτσι μπορεί να επεκταθεί η εφαρμογή όχι μόνο σχετικά με το συγκεκριμένο αντικείμενο, αλλά

και ευρύτερα στη συλλογική διαχείριση άλλων περιβαλλοντικών προβλημάτων, όπως προαναφέραμε για το θέμα του νερού. Άλλο ένα παράδειγμα που θα μπορούσε επίσης να αναφερθεί είναι από τον σύνδεσμο ΟΤΑ μείζονος Θεσσαλονίκης, όπου έχουμε μια πολυθεματική δραστηριότητα, από την παραγωγή ενέργειας μέχρι την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση, ενημέρωση και εκπαίδευση και τους χώρους αναψυχής.

Η πράσινη επιχειρηματικότητα απευθύνεται και σε ινστιτούτα και σε δραστηριότητες που βρίσκονται στην αιχμή της έρευνας και της τεχνολογίας, όπως προαναφέραμε.

Πέρα όμως από τα τέλη και τους φόρους, τα ζητήματα του περιβάλλοντος αποτελούν πρόκληση για παράγοντες πρωτοπόρους και ***καινοτόμους,*** που αποβλέπουν ενεργητικά στην αγορά. Οι φορείς που ενεργοποιούνται στην κατεύθυνση της αειφορικής ανάπτυξης είναι φορείς υψηλής έντασης, γνώσης και καινοτομίας. Αυτοί είναι ιχνηλάτες σ' αυτές τις περιοχές και θα τις μετατρέψουν σε πιλοτικές περιοχές, όπου θα συνδυαστεί η παρακολούθηση και η καινοτομία με στόχο την περιβαλλοντική ποιότητα με μια ιδιαίτερη ένταση. Η έρευνα και η καινοτομία έχουν ένα πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα στην οικονομική ανάπτυξη και έτσι θα δημιουργηθεί σιγά-σιγά στις περιοχές αυτές μια ζώνη αυξημένης βιωσιμότητας, περιβαλλοντικής ποιότητας και βιώσιμης ανάπτυξης.

Καθώς το θέμα του περιβάλλοντος γίνεται ένα παγκόσμιο θέμα αιχμής για την έρευνα, μπορεί να αναμένει κανείς ότι στον τομέα αυτό θα υπάρξουν ***σημαντικές επενδύσεις***, τόσο διεθνείς όσο και εθνικές. Για παράδειγμα, αυτό αποδεικνύεται στην τεχνολογία του υδρογόνου ή γεωλογικής αποθήκευσης διοξειδίου του άνθρακα, που συνδέεται με τη διαχείριση των κλιματικών αλλαγών και

των αερίων του θερμοκηπίου. Σ' αυτή την περίπτωση γίνεται σαφές πόσο καινοτόμος είναι ο τομέας του περιβάλλοντος και πόσο θα λειτουργήσει σαν πεδίο απορρόφησης επενδύσεων στο μέλλον, στον τομέα της έρευνας και της τεχνολογίας.

Φορείς όπως το Εθνικό Κέντρο Θαλάσσιων Ερευνών (ΕΚΘΕ), το Ωκεανογραφικό, το Ινστιτούτο Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών (ΙΓΜΕ), το Εθνικό Ίδρυμα Αγροτικής Έρευνας (ΕΘΙΑΓΕ), άλλοι υπάρχοντες φορείς και υπό ίδρυση φορείς αποτελούν έναν εταίρο για την πράσινη επιχειρηματικότητα, ιδιαίτερα στις προστατευόμενες περιοχές.

Στις προστατευόμενες περιοχές μπορούμε να δούμε αντίστοιχες πιλοτικές δράσεις ή εναλλακτικές μορφές ενέργειας να αξιοποιούνται στα μέσα μεταφοράς κατά το πρότυπο και το μοντέλο του διακρατικού προγράμματος «Μαργαριτάρια των Άλπεων», που είναι ένα πρόγραμμα πιλοτικό για τη βιώσιμη διαχείριση τουρισμού.

Σε κάθε περίπτωση η καρδιά όλων αυτών των προσεγγίσεων βρίσκεται σε επενδυτικές και οικονομικές δράσεις που ***συνεκτιμούν το περιβάλλον, τους πόρους και την στρατηγική της διαχείρισης,*** ώστε να κατευθύνονται οι επενδύσεις με όρους που συνδέονται με τις περιβαλλοντικές μελέτες και με τις ειδικές προδιαγραφές για τις προστατευόμενες περιοχές.

Οικονομικά εργαλεία- Πίνακες

Φορείς που αναζητούν πόρους για το περιβάλλον

1. Η Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Ευρωπαϊκή Ένωση επεξεργάζεται κάθε φορά και την στρατηγική της για την άντληση πόρων για τις δραστηριότητές της, για τα προγράμματα και για την επιχειρησιακή της δυναμική καθότι λειτουργεί με αντίστοιχους όρους όπως ένα κράτος.
2. Η πολιτεία ή το ελληνικό κράτος που λειτουργεί με αντίστοιχο τρόπο όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση.
3. Οι Ο.Τ.Α.
4. Οι φορείς διαχείρισης
5. Οι μη κυβερνητικές οργανώσεις
6. Οι επιχειρήσεις.
7. Οι εργαζόμενοι και τα νοικοκυριά τους.
Οι επτά αυτές κατηγορίες αναζητούν πόρους προκειμένου να καλύψουν τις περιβαλλοντικές ανάγκες και δράσεις τους, τις περιβαλλοντικές προσαρμογές τους. Ταυτόχρονα βέβαια είναι κι οι ίδιοι πηγές πόρων και χρήστες του περιβαλλοντικού εισοδήματος ή καρπωτές της περιβαλλοντικής δαπάνης

Άξονες για την επιλογή της περιβαλλοντικής πολιτικής

1. Δείκτες αποδοτικότητας για πόρους
2. Δείκτης επιδόσεων για το περιβάλλον

Πόροι αντα-ποδο-τικοί και ρυθμι-στικοί

1.Ο ρυπαίνων πληρώνει δικαιώματα ρύπανσης
2.Ο παρανομών πληρώνει πρόστιμα υπερβάσεων
3.Αδειοδοτήσεις,& διαδικασίες μελετών
4.Φόροι από τη διαχείριση φυσικών πόρων
5.Φόροι και τέλη «χρήσης,ειδικοί,εισοδηματικοί,περιουσίας,-κεφαλαίων, κοινωνικής σύγκλισης & πρόνοιας (ισχυρά αναδιανεμητικοί),προστιθέμενης αξίας (αναδιαπραγμάτευση), ΦΠΑ για το περιβάλλον»
6.Ανταποδοτικά από την έμμεση αγοραία θετική δυναμική (πιστοποίηση – ποιότητα)
7.Επιδοτήσεις,χρηματοδοτήσεις με αξιολογήσεις & μοριοδοτήσεις
8.Κέρδη από συμφωνίες